

Programme Code: **D-12**
Programme: भारतीयदर्शनपदविकापाठ्यक्रमः
(Diploma in Bharataiya Darshana)

Duration: **01 (One) Year**

Medium: **Sanskrit**

- पाठ्यक्रम एकवर्षात्मको वर्तते।
- पाठ्यक्रमस्य पूर्णाङ्काः 400 निर्धारिताः।
- चत्वारि पत्राणि सन्ति, प्रत्येकस्मिन् पत्रे 80 अङ्काः निर्धारिताः।
- गृहकार्ये 10 अङ्काः, उपस्थितौ 10 अङ्काश्च।
- पाठ्यक्रमः संस्कृतमाध्यमेनैव भवति।

Course Code	Title	Internal	External	Marks
D-BD101	अवैदिकदर्शनानि	20	80	100
D-BD102	सांख्ययोगदर्शनम्	20	80	100
D-BD103	न्यायवैशेषिकदर्शनम्	20	80	100
D-BD104	वेदान्तदर्शनं भक्तिदर्शनञ्च	20	80	100
Total				400

प्रथमपत्रम् - D- BD101

अवैदिकदर्शनानि

अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

- 1.1. चार्वाकदर्शनम् –
 - 1.1.1. ज्ञानमीमांसा
 - 1.1.2. तत्त्वमीमांसा
 - 1.1.3. आचारमीमांसा

द्वितीयभागः -

- 2.1. बौद्धदर्शनम् –
 - 2.1.1. बौद्धदर्शनस्य सम्प्रदायाः
 - 2.1.2. प्रतीत्यसमुत्पादः
 - 2.1.3. अनात्मवादः
 - 2.1.4. क्षणभंगवादः
 - 2.1.5. शून्यवादः
 - 2.1.6. विज्ञानवादः
 - 2.1.7. प्रमाणानि

तृतीयभागः -

- 3.1. जैनदर्शनम् –
 - 3.1.1. ज्ञानम्
 - 3.1.2. अनेकान्तवादः
 - 3.1.3. स्याद्वादः
 - 3.1.4. तत्त्वमीमांसा
 - 3.1.5. बन्धमोक्षसिद्धांतः

सहायकग्रन्थाः-

1. सर्वदर्शनसंग्रहः-

प्रो. उमाशङ्कर शर्मा ऋषि,
चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
2. भारतीय दर्शन-

जगदीशचन्द्र मिश्र,
चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।

3. भारतीय दर्शन –

आचार्य बलदेव उपाध्याय,
चौखम्भा ओरियन्टालिया, वाराणसी।

4. भारतीय दर्शन-

हेमलु कुमाव बस,
Union Book Publication

5. भारतीय दर्शन आलोचन और अनुशीलन –

चक्रधर शर्मा,
मोटिलाल बनारसीदास, वाराणसी।

द्वितीयपत्रम् - D- BD102
सांख्ययोगदर्शनम्
अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

- 1.1. सांख्यदर्शनम् -
 - 1.1.1. सत्कार्यवादः
 - 1.1.2. प्रकृतिः
 - 1.1.3. पुरुषः
 - 1.1.4. सर्गः
 - 1.1.5. सृष्टिक्रमः
 - 1.1.6. बंधमोक्षः
 - 1.1.7. ईश्वरः

द्वितीयभागः -

- 2.1. योगदर्शनम् -
 - 2.1.1. परम्परा
 - 2.1.2. चित्तवृत्तिः
 - 2.1.3. अष्टाङ्गयोगः
 - 2.1.4. ईश्वरः

सहायकग्रन्थाः-

1. सर्वदर्शनसंग्रहः-

प्रो. उमाशङ्कर शर्मा ऋषि,
चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।

2. सांख्यकारिका -

प्रो. बाल शास्त्री,
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

3. पातंजलयोगसूत्रम् -

प्रो. सुरेशचन्द्र श्रीवास्तव्य,
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

4. तर्कभाषा-

डॉ. गजानन शास्त्री मुसलगांवकर,
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

तृतीयपत्रम् - D- BD103
 न्यायवैशेषिकदर्शनम्
 अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

- 1.1. न्यायदर्शनम् -
 - 1.1.1. परम्परा
 - 1.1.2. षोडशपदार्थाः
 - 1.1.3. ज्ञानमीमांसा
 - 1.1.4. प्रमाणम्
 - 1.1.5. कार्यकारणवादः
 - 1.1.6. ईश्वरः

द्वितीयभागः -

- 2.1. वैशेषिकदर्शनम् -
 - 2.1.1. परम्परा
 - 2.1.2. परमाणुकारणवादः
 - 2.1.3. बंधमोक्षः
 - 2.1.4. ईश्वरः

तृतीयभागः -

- 3.1. मीमांसादर्शनम् -
 - 3.1.1. परम्परा
 - 3.1.2. धर्मः
 - 3.1.3. जिज्ञासा
 - 3.1.4. प्रमाणानि
 - 3.1.5. ख्यातिवादः
 - 3.1.6. तत्त्वमीमांसा
 - 3.1.7. प्रकृतिः
 - 3.1.8. पुरुषः
 - 3.1.9. सर्गः
 - 3.1.10. सृष्टिक्रमः
 - 3.1.11. बंधमोक्षः
 - 3.1.12. ईश्वरः

सहायकग्रन्थाः-

1. सर्वदर्शनसंग्रहः-

प्रो. उमाशङ्कर शर्मा ऋषि,
चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।

2. तर्कसंग्रहः -

प्रो. बाल शास्त्री,
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

3. तर्कभाषा-

डॉ. गजानन शास्त्री मुसलगांवकर,
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

4. भारतीय दर्शन आलोचन और अनुशीलन –

चक्रधर शर्मा,
मोटिलाल बनारसीदास, वाराणसी।

चतुर्थपत्रम् - D- BD104
वेदान्तदर्शनं भक्तिदर्शनञ्च
अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

- 1.1. वेदान्तदर्शनम् -
 - 1.1.1. परम्परा
 - 1.1.2. ब्रह्मजिज्ञासा
 - 1.1.3. माया
 - 1.1.4. अविद्या
 - 1.1.5. अध्यासः
 - 1.1.6. मोक्षः

द्वितीयभागः -

- 2.1. विशिष्टाद्वैतवेदान्तदर्शनम्
 - 2.1.1. वैष्णवसम्प्रदायः
 - 2.1.2. रामानुजस्य सिद्धान्तः
 - 2.1.3. महापुरुषशंकरदेवस्य सिद्धान्तः

सहायकग्रन्थाः-

1. सर्वदर्शनसंग्रहः-
प्रो. उमाशङ्कर शर्मा ऋषि,
चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
2. वेदान्तसारः -
श्री रामशरणत्रिपाठी,
चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
3. वेदान्तपरिभाषा -
प्रो. पारसनाथ द्विवेदी,
सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी।
4. भक्ति-बङ्गाकब -
श्री श्री तूर्थनाथ गोस्वामी,
5. शङ्करदेवामृतचरितम्-
डॉ. महेश्वर हाजरिका
6. भारतीय दर्शन आलोचन और अनुशीलन -

चक्रधर शर्मा,
मोतिलाल बनारसीदास, वाराणसी।

अध्ययनसामग्री

1. [https://www.nios.ac.in/media/documents/bgp/247%20Bharatiya%20Darshan%20Book1%20\(ch%201-16\)_FF.pdf](https://www.nios.ac.in/media/documents/bgp/247%20Bharatiya%20Darshan%20Book1%20(ch%201-16)_FF.pdf)
2. <https://archive.org/details/BharatiyaDarsanAlochanaAurAnusheelanIndianPhilosophyACriticalSurveyChandradharSharma>
3. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.349045/page/n189/mode/2up>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=HqZjFE4E1TM>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=-4Ws0qGXpqA>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=T9w-bgleRuk>